

Gelovigen in de schadelijkheid van stikstof houden zich angstvallig doof voor tegenargumenten

Posted on 4 augustus 2026 by Joost Schepel

In 1620 beschreef Francis Bacon, de vader van de moderne wetenschap, in zijn boek *Novum Organum* het fenomeen van het confirmatie-vooordeel (*confirmation bias*): de universele menselijke neiging om alleen te zien wat de eigen overtuiging bevestigt, terwijl tegenbewijs wordt genegeerd. De menselijke geest grijpt, als zij eenmaal een mening heeft gevormd, alles aan om die mening te behouden.

Als sprekend voorbeeld van het confirmatie-vooordeel uit die tijd: Galileo Galileï kwam na langdurige studie (door telescoopwaarnemingen en wiskundige analyses) met het bewijs dat de aarde om de zon draait en niet andersom zoals toen de geldende opinie was. In plaats van dat zijn baanbrekend werk in dankbaarheid werd aanvaard, werd Galileï om die reden in 1633 door de Inquisitie wegens ketterij tot levenslang veroordeeld.

En stel nu de vraag aan willekeurig wie en ook iedere basisschoolleerling kan je

vertellen dat niet de zon om de aarde draait, maar de aarde om de zon en dat Galileï dus gelijk had.

Na argumenten werden de meningen extremer

In latere eeuwen is de theorie van Francis Bacon op velerlei terrein bestudeerd en bevestigd. Het voert te ver om al die studies hier te bespreken, maar voor de studie van Taber en Lodge uit 2006 maak ik een uitzondering: mensen verwerken ook politieke informatie uiterst bevooroordeeld om hun bestaande overtuigingen te beschermen.

De onderzoekers voerden twee experimenten uit waarin deelnemers argumenten moesten beoordelen over zeer gevoelige onderwerpen: wapenbeheersing en positieve discriminatie. Het tonen van een gebalanceerde stroom aan voor- en tegenargumenten zorgde er niet voor dat mensen naar elkaar toegroeiden, maar in plaats daarvan werden de meningen extremer.

Omdat de deelnemers de eigen argumenten omarmden en de tegenargumenten agressief filterden, raakte men na het zien van de feiten nog overtuigder van het eigen gelijk. Opvallend was dat dit effect het sterkst was bij politiek actieve en hoogopgeleide burgers.

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat Kamerdebatten er veelal uitzien als gesprekken tussen doven.

Op 11 september 2003 stuurde toenmalig minister van Landbouw Cees Veerman (CDA) een brief naar de Tweede Kamer. Deze brief is ook wel bekend als de ammoniakbrief en vormde het formele startpunt van het Nederlandse stikstofbeleid en de introductie van stikstofnormen rondom beschermde natuurgebieden. Sindsdien geldt hier het adagium dat stikstof de belangrijkste bedreiging is voor de kwaliteit van de natuur.

Dat adagium is in de afgelopen decennia van allesbepalende invloed geweest op het Nederlandse natuurbeleid, in gerichte wetenschappelijke onderzoeken, in rapporten (gebiedsprogramma's en natuurdoelanalyses), in de media, bij wetgeving, de uitvoeringsinstanties, de rechtspraak én (aanvankelijk tegen heug en meug omdat men de consequenties van eerdere keuzes niet had voorzien) het bestuur.

‘Stop met het zaaien van twijfel’

Zo’n algemene opinie werkt ook disciplinerend: mensen met kritiek in (uitvoerings)organisaties houden zich stil uit angst voor hun carrière/promotiemogelijkheden.

Die algemene opinie en dat beleid leidden ertoe dat alternatieve geluiden, die er toch wel waren, niet mochten worden gehoord.

In augustus 2022 stuurden de hoogleraren Han Olff en Wim de Vries samen met 34 andere wetenschappers een opinieartikel naar dagblad *Trouw* met de oproep om op te houden met het zaaien van twijfel over de stikstofwetenschap. De brief benadrukte dat de relatie tussen stikstofuitstoot en natuurschade onomstotelijk bewezen was. ‘De wetenschap’ had gesproken.

De Stikstoffuik

Maar de wetenschap houdt natuurlijk niet op bij een oproep van professoren, ook al heten zij Olff en de Vries. Wetenschap is de voortdurende zoektocht naar kennis.

In maart 2023 publiceerde de natuurkundige/wetenschapsjournalist Arnout Jaspers zijn boek [De Stikstoffuik](#). Gelet op de bewezen theorie van Francis Bacon hoeft het geen verbazing te wekken dat het boek niet met open armen werd ontvangen door de gevestigde media en bobo’s. Gelukkig kreeg Jaspers niet, zoals Galileï, een levenslange gevangenisstraf, maar een algemene erkenning blijft voorlopig achterwege.

Natuur verslechtert niet

Ondertussen staat de wetenschap niet stil. De rapporten van gepensioneerd WUR-Wageningen onderzoeker Henri Prins ‘Natuur 2023, vallen of opstaan?’ en ‘De Veluwe als toetssteen’ (2025) stellen op basis van veldmetingen dat de Nederlandse natuur sinds 2000 herstelt en niet verslechtert. Maar Henri Prins kreeg het verwijt dat hij niet wetenschappelijk te werk zou zijn gegaan.

Ook andere wetenschappers met kritiek op het stikstofnarratief (onder anderen Han Lindeboom, Ronald Meester, Jaap Hanekamp) wordt gebrekkig wetenschappelijk inzicht en desinformatie verweten of zij worden eenvoudig doodgezwegen in de gevestigde media.

Verbinding

Gelukkig is sinds 2025 de Nationale Databank voor Flora en Fauna (NDFF), zij het beperkt, opengesteld voor het publiek. De natuurmonitoringsdata in deze databank liggen te wachten op onderzoekers à la Henri Prins. Ik ben benieuwd of nieuwe onderzoeken zijn rapporten verder zullen onderbouwen of niet.

Een van de critici van het geldende stikstofnarratief, ir. Wouter de Heij, heeft de handschoen opgepakt en is om tafel gaan zitten met de stikstofwetenschappers uit Wageningen (Wim de Vries cum suis).

Deze bijeenkomsten hebben geleid tot een gezamenlijk WUR-rapport: 'De Nederlandse stikstofcrisis: van verwarring naar verbinding'.

Koppel natuurherstel los van vergunningverlening

Het rapport leest als een tactische terugtocht van de stikstofwetenschappers om uiteindelijk gezichtsverlies te voorkomen. In het inleidend gedeelte wordt weliswaar aan stikstof nog een belangrijke plaats als de grote boosdoener toegedicht, maar bij de voorgestelde maatregelen is stikstofreductie veel beperkter en geleidelijker dan nu nog wettelijk voorgeschreven, met uitzondering van enkele gebieden met een grotere opgave.

Het rapport benadrukt dat het probleem veel complexer is dan alleen stikstof en bepleit ook een beter natuurbeheer en het loskoppelen van natuurherstel van vergunningverlening. Door vergunningverlening mogelijk te maken kunnen boeren weer investeren en innoveren, waarmee die geleidelijker stikstofreductie haalbaar wordt.

Uitvoering van dit plan zou een paar miljard kosten, veel minder dan de 20 miljard die het kabinet-Jetten voor de stikstofcrisis heeft uitgetrokken. Bij de technische briefing in de Tweede Kamer door de opstellers van het rapport zag Pieter Grinwis (ChristenUnie) het scherp toen hij zijn bewondering voor het plan uitsprak. Zet tegenstanders bij elkaar en het is echt mogelijk om dan een verrassende en verbindende uitkomst te krijgen waarmee het kabinet meteen uit de voeten had kunnen gaan.

De Kamerbrief van Van Essen

Niet aldus onze nieuwe minister van Landbouw. Jaimi van Essen en de ambtenaren op zijn ministerie kwamen op 26 juni met een Kamerbrief die dodelijk is voor veel landbouwbedrijven. De 20 miljard gaan grotendeels naar de boeren die stoppen, dus naar afbraak van economische activiteit zonder direct soelaas te bieden voor de blijvers.

Zelfs Ger Koopmans, voorzitter van de LTO die steeds met de minister in gesprek was geweest, was teleurgesteld ('mijn vertrouwen in de minister is geknakt'). Maar de Kamerbrief van de minister kon direct op de hartelijke goedkeuring van PRO en Van Essens eigen partij D66 rekenen.

Maar ook CDA en VVD verklaarden zich – uit coalitieoverwegingen – akkoord met de brief, dus een Kamermeerderheid gloort, al moet gezegd dat een deel van de achterban van deze partijen is begonnen met morren.

Het is dan ook de vraag of de door Van Essen voorgestane spoedwetgeving ooit in het Staatsblad terecht zal komen.

D66, PRO en PvdD bewijzen gelijk Bacon

Wie zich serieus bewust is van het confirmatie-vooordeel zou algemene opinies en aannames slechts tijdelijk moeten erkennen en open moeten staan voor bewijzen van het tegendeel. Op 25 juni, een dag voor de Kamerbrief van Van Essen, vond in de Tweede Kamer een rondetafeldebat plaats met drie deskundigen over het door de vorige staatssecretaris Jean Rummenie bestelde stikstofrapport van hoogleraar Ronald Meester. Typerend (en een zoveelste bewijs dat de theorie van Francis Bacon hout snijdt) was dat D66, PRO en PvdD daarbij verstek lieten gaan. Zij wilden niet meedoen aan desinformatie.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u \(weer\) mee?](#) Hartelijk dank!